

Voorwoord Studie en Beroepen Markt 2013

Al op jonge leeftijd moeten leerlingen kiezen voor een vervolgopleiding of beroep. En dat is moeilijk. Het vraagt een goede voorbereiding, oriëntatie en verkenning om uiteindelijk een weloverwogen keuze te maken. De leerling moet zelf de keuze maken, maar kan daarbij geholpen worden door ouders, docenten, mentor, decaan of vrienden. Ook is er veel informatie te vinden op het internet.

Ook de Studie- & Beroepenmarkt Bonaire 2013 zal een bijdrage leveren voor de leerling om een keuze te maken voor een vervolgopleiding of beroep. Dit jaar is het voor het tiende achtereenvolgende jaar dat de SBM op Bonaire georganiseerd wordt. We hebben ook dit jaar weer veel onderwijsinstellingen en bedrijven uitgenodigd om de leerlingen te helpen met hun keuze. We willen de leerlingen oproepen om er gebruik van te maken. Om jou te helpen met je keuze hebben we het volgende motto:

“Studiante awe, professional mañan!” - Vandaag student, morgen professional

Als je kiest voor de juiste opleiding op het juiste niveau en rekening houdend met je interesses, vaardigheden en talenten, dan zal je vervolgopleiding makkelijker en sneller verlopen en heb je ook betere kansen op een baan in de toekomst. Laat je daarom goed informeren en ga in gesprek met scholen, bedrijven en instellingen over je toekomst.

Voor het zesde achtereenvolgende jaar brengen we ook het SBM Magazine uit. Op www.facebook.com en op de website www.banboneirubek.com onder het kopje ‘studenten’ kan je meer over de SBM lezen.

Veel leesplezier gewenst en we hopen dat de artikelen in de krant je zullen inspireren en informeren en een bijdrage leveren aan het maken van een keuze voor de juiste vervolgopleiding of baan.

Commissie SBM Bonaire 2013

10^e JAAR
STUDIE & BEROEPENMARKT BONAIRE

MCB MADURO & CURIEL'S BANK (BONAIRE) N.V.
4G
Water en Energie bedrijf Bonaire
roa Raad Onderwijs Arbeidsmarkt Caribisch Nederland
TELBO
Green label
Flamingo Communications
Banboneirubek.com

Het doet mij vreugde dit jaar opnieuw uitgenodigd te zijn door de Commissie Studie- en Beroepenmarkt. Het belooft ook deze keer weer een vruchtbare activiteit te worden. Het gaat bij studie en beroep meestal om een toekomstgerichte benadering die attitudes en waarden vraagt die ons verder helpen in het leven: doorzettingsvermogen, hoop, optimisme en geduld. Vandaag wil ik stilstaan bij een andere vaardigheid van die van belang is bij studie en beroep. Namelijk de vaardigheid om te beslissen. Het lijkt zo makkelijk, besluiten, we doen dat toch elke dag?! Beslissingen nemen is toch deel van ons leven? Inderdaad! Elke ochtend besluiten we over zoveel kleine dingen: welke kleren doe ik aan, wat zal ik eten, zal ik wel of niet naar de gym gaan, et cetera. Dit zijn de kleine beslissingen die we elke dag nemen.

Er zijn echter ook grote beslissingen in ons leven. Beslissingen die ons leven totaal kunnen veranderen. Alle beslissingen hebben namelijk gevolgen. En sommige beslissingen hebben grote gevolgen. In zijn lied 'Decisiones' zingt Ruben Blades: ... "Decisiones, cada día. Alguien pierde, alguien gana, Ave Maria"... Op een grappige manier zingt hij over hoe beslissingen vergaande invloeden hebben op de mens. Beslissingen over studie en beroep zijn voorbeelden van grote beslissingen die je toekomst bepalen.

Het kunnen nemen van grote beslissingen is een fundamenteel grondrecht van de mens. Dit was niet altijd zo. Er waren tijden dat niet iedereen gelijke rechten had om te beslissen over belangrijke zaken. Helaas is dat in sommige samenlevingen nog steeds zo. Er zijn landen waar meisjes niet mogen beslissen over hun studie of beroep.

Gelukkig is dat in onze samenleving vandaag de dag niet meer zo. Al mag niet iedereen over alles zelf beslissen. Er zijn wetten die bepalen dat je voor sommige beslissingen een bepaalde leeftijd moet hebben: bijvoorbeeld om te trouwen of om te stemmen bij verkiezingen.

Gelukkig is het zelf kunnen beslissen over je studie en je beroep een keuze die je in onze samenleving zelf mag maken: onafhankelijk of je meisje of jongen bent, onafhankelijk van je kleur, of je rijk of arm bent, of waar je woont, onafhankelijk van je leeftijd. Maak goed gebruik van dit GRONDRECHT om zelf te beslissen over je studie en toekomstig beroep. Bedenk echter dat, zoals ik eerder zei: ALLE beslissingen hebben gevolgen.

De gevolgen van de beslissing over je studie en voor je beroep zijn in de eerste plaats voor jezelf. Neem daarom je besluit weloverwogen. Mijn advies is: Kies vooral voor een studie die bij zal dragen tot je geluk, een studie die aansluit op je talent, je interesses en je persoonlijkheid. Een studie waarin je voelt dat je verder kunt groeien en die jou zal kunnen dienen om je dromen te realiseren. Een studie die het beste in jou naar boven kan brengen. Vergeet niet: je bent verantwoordelijk voor je eigen leven.

Neem die verantwoordelijkheid en geniet van je beslissing.

INHOUD

1. Voorwoord SBM 2013
2. Skohe bo destino
(Gezaghebber OLB)
3. Van leerling tot student tot professional (Hans Kuilder)
Studiante Awe, Professional Mañan! (Yajaira Nicolaas)
4. Gevarieerde studiemogelijkheden (ROA-CN)
5. Studiante Awe
(Lilian Paula-Crestian)
Bonaire Needs You!
6. Techniek, iets voor jou
7. Opleidingen Zakelijke Dienstverlening en Food & Leisure
8. Perlita Trom i
Mama di Perlita Trom
9. Krea bo futuro
Sector Welzijn
10. Shourena Cassares
11. The New Bonairean Leaders
12. Deelnemende bedrijven en sponsoren SBM 2013

Lydia Emerencia,
Gezaghebber OLB

Studiante awe, professional mañan

Van leerling tot student tot professional

Wat wil ik later worden? Dit is een vraag waar we allemaal al op jonge leeftijd mee bezig zijn geweest. Bij jongens zijn beroepen als brandweerman, politieagent of piloot favoriet terwijl meisjes vaak een beroemde zangeres, stewardess of verpleegster willen worden.

Naarmate kinderen opgroeien, realiseren ze zich dat er bij de keuze voor een beroep twee belangrijke vragen spelen: waar ben je goed in en wat vind je leuk? Als je bijvoorbeeld graag elektricien wilt worden, dan moet je wel goed zijn in de exacte vakken zoals wis-, natuur- en scheikunde. Maar niet iedere leerling die goed is in de exacte vakken wil elektricien worden. Dat je goed bent in bepaalde vakken is dus niet voldoende om voor een bepaald beroep te kiezen. Ook je persoonlijke interesse, de promotie van het beroep, de mening van je leeftijdgenoten en de wens van je ouders kunnen hierin bepalend zijn.

De middelbare schooltijd is een periode waarin je belangrijke keuzes moet maken, die bepalend zijn voor de rest van je leven. Het begint al met de keuze van een sector, profiel of vakkenpakket. Om het juiste profiel of de juiste sector te kiezen, moet je al een idee hebben welke richting je op wilt, qua beroep. Daarom is het zo belangrijk om je zo vroeg mogelijk te oriënteren op beroepen en je te laten informeren over bestaande beroepen en bijbehorende vervolgstudies.

Hiervoor kun je contact opnemen met je mentor en decaan. Daarnaast is er de jaarlijkse Studie- en Beroepenmarkt, waar scholen en bedrijven veel informatie bieden over studies en beroepen. Studie- en Beroepenmarkten zijn bij uitstek de momenten om nieuwe ideeën op te doen. Laat deze momenten als een eyeopener dienen. Ze kunnen je zeker inspireren. Leerlingen komen op de studie- en beroepenmarkt soms studies tegen waar ze nog niet over hadden nagedacht maar die ze wel leuk vinden.

Als je straks de middelbare school verlaat, begint een nieuwe etappe in je leven. Je gaat van leerling naar student en studeert om een professional te worden. Als professional ga je daarna de arbeidsmarkt op, op zoek naar een geschikte baan.

De Studie- en Beroepenmarkt komt ieder jaar naar je toe.

Zorg dus dat je de mogelijkheid benut om informatie te krijgen over studie en werk. Wees niet bang, grijp deze kans, stap op de informatiestands af en laat je informeren, want daarvoor zijn ze er!

Hans Kuilder,
Afdelingshoofd RCN/OCW

Studiante Awe, Professional Mañan!

Direktorado Komunitat i Kuido, un di e direktoradonan di Entidat Públiko di Boneiru, ta focus riba e HENDE i e KOMUNITAD di Boneiru. Direktorado Komunitat i Kuido ta konsistí di e siguiente departamentu/sekshonnan:

- Edukashon i Bienestar (ántes SEK)
- Salubridat Públiko (ántes DGH)
- Asuntunan Sosial i di Labor (ántes SASO i e departamentu di labor ku tabata pertenesé na DEZA)

Nos ta boga pa den futuro nos yega na un komunidad fuerte i salú kaminda nos ta duna sosten pa tur persona partisipá den e komunidad. Kaminda nos mira esaki ta bai ku difikultat, nos ta buska un manera pa kompensá e pueblo pa huntu nos yega na un mihó futuro pa nos komunidad di Boneiru. Huntu pasombra nos ke pa e komunidad bira konsiente ku nos mester di otro pa asina nos tur duna un aporte na nos komunidad.

Na abo komo un studiante òf un professional e Unidat di Labor di e Sekshon di Asuntunan Sosial i di Labor por ofresé entre otro e siguiente servisionan:

- Registrá bo komo un buskadó di trabou
- Intermediá pa bo haña un trabou partaim òf fulltime

Na momentu ku abo komo un studiante/profeshonal tuma e desishon pa bini bèk Boneiru i bo no tin sufisiente konosementu di e merkado laboral, tuma kontakto ku un di nos trahadónan di asuntunan di labor pa un konseho.

E nivel di e demanda ku tin riba merkado laboral aktualmente ta mas haltu ku loke nos por ofresé. Pa e motibu aki nos ke stimulá abo hóben pa despues di bo skol sekundario sigui ku un estudio sea den region òf na Hulanda pa asina bo amplia bo konosementu riba un tereno spesífiko. Despues di terminá bo estudio nos ta enkurashá bo pa bini bèk i duna bo aporte na nos komunidad di Boneiru. Asina abo tambe ta kontribuí pa Boneiru por tin un mihó futuro ku partisipashon di profeshonalnan Boneriano.

Ing. Yajaira Nicolaas
Konsehero di maneho di Asuntunan di Labor
Sekshon di Asuntunan Sosial i di Labor

Entidat Públiko di Boneiru
Direktorado Komunitat i Kuido
Sekshon di Asuntunan Sosial i di Labor

Futuro di Boneiru ta den boso man!

Bonaire biedt gevarieerde studie mogelijkheden

De Raad voor Onderwijs en Arbeidsmarkt Caribisch Nederland (ROA CN) zorgt voor een goede afstemming tussen het beroepsonderwijs op Bonaire, Saba en Sint Eustatius en het bedrijfsleven op de eilanden. ROA CN werkt daarvoor nauw samen met bedrijven, scholen en de lokale en nationale overheid. ROA CN verzorgt de erkenning van leerbedrijven, geeft workshops en trainingen aan leermeesters.

Daarom kan ROA CN benoemen dat het beroepsonderwijs op Bonaire in beweging is. Het aantal mbo-opleidingen is in de afgelopen jaren sterk uitgebreid: voor goed en gevarieerd onderwijs hoeven scholieren en volwassenen het eiland niet meer te verlaten. Jongeren kunnen kiezen uit een van de vele studierichtingen die opleiden tot aantrekkelijke beroepen.

Raad Onderwijs Arbeidsmarkt
Caribisch Nederland

Volwassenen kunnen zich laten (bij)scholen om hun carrière een nieuwe impuls te geven.

De Scholengemeenschap Bonaire (SGB) is de reguliere aanbieder van mbo-onderwijs dat door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wordt erkend. Dit betekent dat afgestudeerden van het mbo een Nederlands diploma ontvangen.

Erkende opleidingen bieden mooie perspectieven voor de toekomst omdat ze aansluiten op de arbeidsmarkt.

Ook de kwaliteit van het beroepsonderwijs verbetert. Klassikale methodes worden steeds meer vervangen door het nieuwe leren, competentie gericht onderwijs (cgo). Dit betekent dat leerlingen bewust worden gemaakt van hun eigen leerproces en hoe zij daarvoor verantwoordelijkheid kunnen dragen. Docenten gaan minder sturen en meer coachen zodat de leerling in toenemende mate zelfstandig wordt. Binnen competentie gericht onderwijs doen leerlingen vak kennis op en ontwikkelen zij inzicht, vaardigheden en een juiste beroepshouding.

Leren in de praktijk vormt een zeer belangrijk onderdeel van een beroepsopleiding.

Zo'n stage binnen het mbo heet tegenwoordig beroepspraktijkvorming (bpv). De bpv is een uitdagende tijd waarin de leerling zichzelf en het vak leert kennen. Leerlingen van het mbo kunnen stage lopen in erkende leerbedrijven waar leermeesters de uitgangspunten van het cgo kennen.

De Raad Onderwijs en Arbeidsmarkt Caribisch Nederland (ROA CN) is de brug tussen het onderwijs en de beroepspraktijk. ROA CN onderhoudt contact met bedrijven die het belang inzien van goed geschoold personeel voor het eigen bedrijf en, op grotere schaal, voor de economische groei van de eilanden in Caribisch Nederland.

Ben jij al bekend met het gevarieerde aanbod van mbo-opleidingen op Bonaire?

Laat je informeren en maak een studiekeuze dat bij je past en waarvoor er werkgelegenheid is! Meer informatie vind je op de website van de Scholengemeenschap Bonaire: www.sgbonaire.com. Voor een overzicht van erkende leerbedrijven, surf naar www.roacn.com. ROA CN is een adviesorgaan van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. ROA CN bedient de Caribisch Nederlandse eilanden voor erkenning van beroepsopleidingen en

ROA CN bestuur en teamleden
Bonaire:

(links naar rechts in rood:)
Elisabeth George, Elyane Paul,
Charmaine Alberto;
(achter) Anthony Cicilia,
Orphaline Saleh, Herbert Domacasse.

Studiante awe, profeshonal mañan

Je behoort tot de snelle generatie waar, internet, texting, chatten, apps, tablets, I-pod, I-pad, touch screen, de digitale wereld tot jouw dagelijks levenspatroon behoren. Snel of niet, vol digits, bit en bytes de student van vandaag wordt morgen de professional. De arbeidsmarkt heeft jou hard nodig, maar waar kom je eigenlijk vandaan en waar ga je naartoe? Welke functie zal je uitoefenen? Hoe word je voorbereid op je professionele carrière? Wie zijn de actoren die aan het voorbereidingstraject meewerken? Hoe lang duurt de voorbereiding? En dan?

Elke dag bereidt jij je voor op je toekomstige functie, als professional. Wat motiveert jou om elke dag aan dit traject te werken? Waar komt de drive vandaan die jou succesvoller laat zijn dan anderen? Wie helpen jou om gemotiveerd te blijven? Waar komt de energie, sturing en ondersteuning die je nodig hebt vandaan? Er zijn zo velen om je heen die jou motiveren en begeleiden, zoals ouders, docenten, sportleiders, geestelijke leiders, vrienden, burens, klasgenoten etc. Jij hebt een centrale rol in jouw begeleidingsproces. Degenen die jij toelaat tot dat proces, zullen invloed daarop uitoefenen.

Jij bent uniek en beschikt over kennis, vaardigheden, talent, houding, kwaliteiten en als geen ander ben je boordevol energie. Nu is het de tijd om je energie goed te investeren en het op de beste, zuinige manier te gebruiken. Alles wat je vandaag verspilt, ben je nu eenmaal kwijt. Een goede investering in jouw huidige schoolcarrière is heel belangrijk voor jezelf, omdat jij investeert in jouw competenties. Een competentie is de totaliteit van kennis, vaardigheden, houding en persoonskenmerken die jij hebt in een situatie die te maken heeft met jouw functie.

Een gemotiveerde en competente student zal zijn loopbaan op een unieke manier vormgeven. Motivatie stimuleert je om in actie te komen en het geeft je de kracht om te blijven werken ondanks tegenslagen. Performance = ability x motivation (Gómez-Meija, Balkin & Cardy, 2012) Ability is te zien in je capaciteiten, talenten, vaardigheden zoals leervermogen, competenties, persoonlijke vaardigheden. Jouw motivatie wordt soms beïnvloed door wat buiten jou gebeurt. Maar de motivation, de drive die binnen in jou zit, daar draait alles om. Een gemotiveerde student is de ideale student en zal de ideale professional zijn. De VIP van de organisatie die een sleutelrol zal hebben in het realiseren van de organisatiedoelen..

Lilian Paula-Crestian
Voorzitter Commissie Studie- & Beroepenmarkt Bonaire 2013
Decaan Scholen Gemeenschap Bonaire

BONAIRE NEEDS YOU !

En dan vind je zomaar een coole opleiding buiten Bonaire. Je gaat een studie volgen op Curaçao, op Aruba, of zelfs verder weg, in de Verenigde Staten, in Nederland, of heel ergens anders. In het begin is dat een hele overgang, maar met een beetje geluk en veel doorzettingsvermogen vind je je draai en maak je de opleiding succesvol af. Je bent inmiddels behoorlijk gesetteld in het land waarin je hebt gestudeerd en negen van de tien keer vind je daar een leuke baan.

Maar diep in je hart knaagt het. De geboortegrond trekt! En het eiland dat het je mogelijk maakte om te gaan studeren en je te ontwikkelen, dat eiland heeft professionals nodig! En jij bent een van die professionals geworden. Denk dan aan Nos Dushi Boneiru en kom helpen het leven hier beter te maken. Kijk op de vacaturebank van www.banboneirubek.com.

BAN BONEIRU BÈK

Techniek, zeker iets voor jou!

Heb je interesse in techniek? Klus je graag? Repareer jij wel eens een elektrisch apparaat? Kijk je graag onder de motorkap van de auto? Werk je graag met computers? Houd je ervan dingen te bouwen? Droom je ervan om te sleutelen aan vliegtuigen? Wil je duik instructies geven aan toeristen? Wil je Audio - Video producties of een website maken?

Dan begint jouw opleiding op het MBO Bonaire in de sector Techniek!

Het MBO, onderdeel van de Scholengemeenschap Bonaire (SGB) op Bonaire, biedt kleinschalig middelbaar beroepsonderwijs op verschillende niveaus, gericht op de beroepspraktijk. In veel technische beroepen is een groot tekort aan goed geschoold personeel. Met een MBO diploma kun je een goed betaalde baan vinden op Bonaire of daarbuiten.

De MBO sector techniek heeft twee opleidingsvormen;

- 1) Je bent in dienst bij een bedrijf of instelling op Bonaire en verdient daar je salaris. Daarnaast kom je één of ander halve dag in de week naar school
- 2) Je komt vijf dagen in de week naar school voor praktijk- en theorieles en loopt elk jaar een stage van ongeveer 10 weken bij een bedrijf of instelling waar je praktijkervaring opdoet

Het MBO sector techniek verzorgt opleidingen in de richting (tussen de haakjes staat het niveau van de opleiding, wat meestal ook het aantal studie jaren is:

- * Media: Medewerker fotografie (2), Allround medewerker AV productie (3) en AV specialist (4)
- * Elektrotechniek : Monteur Elektrische installaties (2) en Eerste Monteur Elektrotechniek (3).
- * Bouw : Bouwbreed Timmerman (2) en Middenkaderfunctionaris bouw (4)
- * Maintenance : Técnico di Mantenshon Avansá (TMA) (2), TMA (3) en TMA (3) + Dive-instructor.
- * ICT : ICT en Mediabeheer (4) en ICT- medewerker (2)

Ben je nieuwsgierig naar de inhoud van de opleidingen of het beroep geworden? Kom langs op de Studie & Beroepenmarkt en stel je vragen. Je kunt ook onze website bezoeken: www.sgbonaire.com

Bestellingen die je vandaag neemt, bepalen wie je bent in de toekomst

Sector Zakelijke Dienstverlening:

Bol is alle dagen naar school met minimaal 20% stage
Bbl is één dag of 2 avonden naar school en minimaal drie dagen werken.

Administratief Medewerker niveau 2 bol (en bbl in de avond)

Je opleiding Administratief Medewerker op niveau 2 kent op het MBO van de Scholengemeenschap Bonaire, twee uitstroomrichtingen: Bedrijfsadministratief medewerker en de combinatie van Secretariële medewerker en Telefonist of receptionist. Je doet er twee jaar over.

Secretaresse niveau 3 bol (en bbl in de avond)

Opleiding Secretaresse niveau 3 duurt drie jaar. Voor het beroepsgerichte deel van de opleiding wordt gebruik gemaakt van projecten en beroepssimulaties, waarin de praktijk van het beroep centraal staat.

Financieel Administratief Medewerker niveau 3 bol (en bbl in de avond)

Je opleiding Financieel Administratief Medewerker op niveau 3 kent op het MBO van Scholengemeenschap Bonaire twee uitstroomrichtingen: Salarisadministratie en bedrijfsadministrateur.

Administrateur niveau 4 bol

Je volgt eerst de onderdelen die horen bij de niveau 3 opleiding Financieel Administratief Medewerker, dan doe je in 1 jaar de opleiding Administrateur. Je krijgt onder andere inzicht in crediteurenadministratie, het beheren van de kas en het bijhouden van het kasboek, het bankboek en het assisteren bij periodieke verslaglegging. Je ontwikkelt ook de nodige vaardigheden op het gebied van communicatie en projectmatig werken.

Management Assistent niveau 4 bol

Je kan de opleiding Management Assistent doen in 1 jaar na de opleiding Secretaresse niveau 3. Als Management Assistent ben je onmisbaar voor de manager of het management team (MT) van de organisatie waar jij werkt. Je manager of MT vertrouwt op jou bij taken waar ze zelf niet aan toekomen. Jij verwerkt binnengekomen brieven en e-mails en verspreidt deze naar de juiste personen. Sommige correspondentie handel je zelfstandig af. Bij vergaderingen schuif je aan om te notuleren.

Food en Beverage:

Basiskok niveau 2 bbl

Altijd al een koksopleiding willen volgen, houd je van eten en koken? Als kok kunt u van uw hobby uw werk maken! U kunt als kok gaan werken in de keuken van bijvoorbeeld een restaurant, hotel, eetcafé of zorginstelling.

Zelfstandig Werkend Kok niveau 3 bol

Je leert creatief te zijn in de keuken en probeert nieuwe smaakcombinaties uit. Naast goede productkennis, leer je samenwerken, leiding geven aan collega's, zorgvuldig en hygiënisch werken. Je bent bestand tegen de soms grote werkdruk en de afwijkende werktijden.

Gastheer / -vrouw niveau 2 bbl

Als gastheer / -vrouw doe je er alles aan om het de gasten naar de zin te maken, zodat ze zeker terug zullen komen. Je luistert naar de wensen van de klant en neemt tegelijkertijd veel verschillende bestellingen op.

Zelfstandig Werkend Gastheer / -vrouw niveau 3 bol

Als zelfstandig werkend gastheer / -vrouw kun je geheel zelfstandig alle werkzaamheden in het restaurant uitvoeren. Je ontvangt gasten, adviseert ze bij de keuze van de gerechten, bereidt snacks en dranken en neemt op passende wijze weer afscheid.

Mi nòmber ta Perlita Trom. Mi tin 21 aña.

Kon mi ta eksperensia mi estudio?

Despues di mi skol básiko, mi a bai HAVO, mi puntonan tur tabata hopi bon den klas 1 te ku klas 3. Den klas 4 di HAVO mi a keda sinta pa promé biaha. Despues mi a bai klas 5, mi a drùip 2 biaha.

Despues di esaki mi a skohe pa bai MBO ounke bon mirá mi no tabata sa kon e skol ta. Pero mi a hasi mi entrevista inicial (intake gesprek) i asina mi a haña un bista kiko MBO ta enserá i e tabata interesante. Mi a hañé tòg algu interesante pasobra mi ke bira yùfrou di skol. Mi a drenta nivel 3 i pasobra mi puntonan tabata haltu mi a bira un studiante di trayekto, pues mi ta hasi nivel 3 den 2 aña so.

Nos tabata 3 studiante di trayekto so, ami i 2 otro kolega mas di mi klas. Di kual un di nan mi ta trahando huntu kuné na e sentro pa guia despues di skol di MBO.

Mi eksperensia ku e sentro pa guia despues di skol ta hopi great. Mi ta gusta traha ku e muchanan ku ta bin e sentro. No solamente pa traha ku nan, sino dor di traha ku nan mi ta siña hopi tambe. Karakter di kada un di nan ta diferente i kon pa mi por yuda nan ku nan tareanan pa kas. E no ta simplemente un trabou pa mi sino un temporada pa haña hopi eksperensia. E ta un temporada kòrtiku (te ku desèmber) pa ami ku mi kolega pasobra nos tin ku bai stazje yanüari.

E sentro pa guia despues di skol ta yuda ami ku mi kolega mira diferente punto ku nos ta trata den klas. Diferente di e puntonan ku nos ta haña den klas nos ta purba hinka nan den práktika durante nos trabou na e sentro pa guia despues di skol. Por ehèmpel kon pa yuda e muchanan ku nan tarea pa kas i di ki manera etc.

Studia i traha ta duru, pero si ta algu ku bo ta gusta i ku bo por siña for di dje e ora ei bo no ta sinti kon duru e ta. Pero no ta tur hende por studia i traha. Pa bo por studia i traha, bo mester por plania bo dia bon pa asina kumpli ku bo meta riba e dia ei. Mi mes ratu ratu tin problema ku kumpli ku loke mi a plania, pero mi ta sòru pa tené balansá ya e no ta sali for di man i ku mi tin chèns di desviá. Mi konseho pa tur studiante ta pa bo kaba bo skol aunke tin biaha skol no ta kana manera bo ke, pero lucha i duna di bo parti pa bo kab'é. Pasobra ku diploma mes awendia ta difisil pa haña trabou, ki ta para sin diploma. Kada un diploma ku bo risibí ta un stap grandi den bo bida. Pues purba di logra te kaminda bo por sin wak patras kuantu biaha bo a trompeká.

Mama di Perlita Trom:

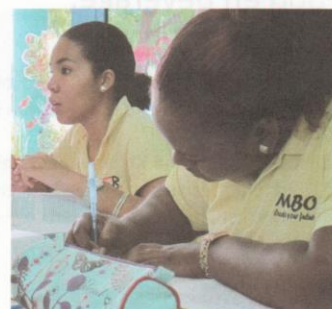
Perlita Trom, mi Perla ku mi ta stima mashá i mi ta mashá orguyoso di dje. Dikon mi ta mashá orguyoso di dje?

Pasobra e tin hopi perseveransia pa logra hopi den su estudio i su futuro. Nunka e no ta bira wak patras. Semper ku e kai e ta lanta i sigui kana ku su mente pa dilanti i ku speransa pa kaba su skol ku éksito.

Perla ta un mucha hopi motivá. For di tempu ku e tabata na HAVO el a bai over sin ningun problema. Den klas 4 di HAVO el a keda sinta pa promé biaha. Despues ku el a bai HAVO 5 mala suerte a toka na su porta, el a drùip 2 bes. Ku hopi doló, pero e no a entrega. El a bolbe sigui di un otro forma. Pasobra e tin speransa grandi i e ta un mucha hopi motivá pa logra un meta grandi pa futuro. E ora ei el a disidí ku e ta bai MBO. Na MBO el a bira un studiante di trayekto, di kual el a hasi nivel 3 den dos aña na lugá di 3 aña. Awor e ta den klas di èksamen i ta kaba otro aña ku Dios ke.

Perlita su deseo ta pa bira maestra di skol. Perlita ta gusta di ta den tur aktivitat, basta ku e por siña algu for di dje. Tur kaminda ku el a kore stazje a bai bon, e tin respèt i ta kapta algu un bes. Perlita ta kla pa yuda ora ku tin mester i alabes e ta masha mòndu, e no tin bèrgwensa pa puntra ni bisa algu. Apesar di ta drùk ku lès, Perlita ta traha na e 'opvang' di MBO i tambe e ta hasi kabèi pa hende den su tempu liber.

Mi ta un mama orguyoso, orguyoso di mi Perlita. Pasobra ta poko biaha bo ta haña un pèrta presioso asina riba un playa blanku. Ta p'esei mi kier a bisa tur mayor, motivá boso yunan. Duna nan amor, konfiansa i sostené nan den tur situashon ku nan por ta.

TELBO N.V.

Krea bo futuro, nos t'ei pa bo! Sector Welzijn mbo Bonaire

Vind je het leuk om met kinderen te werken? Ben je creatief en houd je van knutselen en activiteiten organiseren? Help je anderen graag? Heb je geduld, kan jij je inleven in mensen, en kan je goed samenwerken? Vinden je vrienden dat je goed kan luisteren?

Is het antwoord op sommige van deze vragen 'ja'? Dan bezit je al enkele van de eigenschappen die nodig zijn als je een opleiding in de sector Zorg en Welzijn aan het mbo wilt volgen.

Wat leer je allemaal tijdens de opleiding?

Tijdens de opleiding leer je op allerlei niveaus verschillende competenties aan. Die competenties maken dat je straks je beroep op een goede manier kunt uitoefenen. Door je bewust te zijn van je eigen kwaliteiten, kun je zelfstandig werken, de juiste keuzes maken en verantwoordelijkheid dragen.

De lessen op het mbo zijn zeer gevarieerd: je werkt zowel klassikaal, als in kleinere groepen en individueel. Je leert over de ontwikkeling van de mens, van baby, peuter tot volwassene. Je leert waar je allemaal rekening mee moet houden tijdens het begeleiden van een cliënt. Ook leer je stapsgewijs een planning te maken om activiteiten op te zetten. Daarnaast krijg je trainingen in het voeren van gesprekken, in het omgaan met emoties en het herkennen van je eigen sterke en zwakke punten. Je oefent in de klas en wisselt met studiegenoten regelmatig van gedachten. Samen met je studieloopbaanbegeleider bepaal je je eigen leerpunten en hoe je die kunt verbeteren.

Welke opleiding biedt het mbo op Bonaire? En waar kun je later gaan werken?

Op niveau 2 biedt het mbo van de SGB de opleiding helpende zorg en welzijn. Met dit diploma kun je later bijvoorbeeld gaan werken in de verpleging, in de verzorging of in het sociaal agogisch werk.

De werkzaamheden kunnen zijn: zorg of ondersteuning verlenen aan iemand zijn woonomgeving; zorg of ondersteuning bieden bij de dagelijkse bezigheden als eten, drinken en verplaatsen.

Op niveau 3 biedt het mbo van de SGB de opleiding pedagogisch medewerker niveau 3 kinderopvang. Met dit diploma kan je later bijvoorbeeld gaan werken als groepsleider in een kinderopvang of als woonbegeleider jeugd bij een instelling voor jeugdzorg.

De werkzaamheden kunnen zijn: het bieden van dagelijkse opvang aan kinderen, ondersteunen bij de opvoeding en verzorging van kinderen en jongeren; zorgen voor een veilige, gezellige en stimulerende omgeving of activiteiten bieden die de ontwikkeling van het kind stimuleren.

Aansluitend hierop biedt het mbo van de SGB op niveau 4 de opleiding gespecialiseerd pedagogisch medewerker 4 kinderopvang.

De extra taken of werkzaamheden kunnen zijn: coördinerende taken binnen de organisatie, aanspreekpunt zijn voor ouders en externe betrokkenen, de begeleiding van kinderen met specifieke begeleidingsvragen. Vaak ben je eindverantwoordelijk en heb je een rol in de aansturing en begeleiding van collega's.

Op niveau 3 bieden we de opleiding medewerker maatschappelijke zorg. Met dit diploma kun je later bijvoorbeeld gaan werken bij instellingen die begeleiding en zorg geven op gebied van persoonlijke verzorging, wonen of dagbesteding. Bijvoorbeeld als begeleider of groepsleider in een activiteitencentrum of op een woongroep.

De werkzaamheden kunnen zijn: het begeleiden van cliënten van alle leeftijden met een of meerdere beperkingen of volwassen met een of meer problemen. Of ondersteuning bieden op het gebied van bijvoorbeeld persoonlijke verzorging, wonen, scholing, sport, werk en/of vrije tijd.

Aansluitend hierop bieden we op niveau 4 de opleiding persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen.

De extra taken of werkzaamheden kunnen zijn: als begeleider of groepsleider in bijvoorbeeld de geestelijke gezondheidszorg, ouderenzorg of maatschappelijke opvang. Denk hierbij aan: jobcoach, trajectbegeleider of werkbegeleider. Begeleiding geven aan volwassen of oudere cliënten die het niet lukt om zelfstandig deel te nemen aan de samenleving.

SHOURENA CASSARES

Shourëna – Mijn verhaal begint toen ik op de basisschool zat. Ik haalde mijn diploma en kreeg te horen dat ik een havo-kandidaat was. Op de SGB ging het heel goed totdat ik in de derde klas kwam. Ik was heel speels en maakte mijn huiswerk niet, waardoor ik bleef zitten. In de vierde klas van de havo bleef ik voor de tweede keer zitten. Ik besloot toen naar Curaçao te gaan om daar mijn havo af te ronden. Op Curaçao bleef ik opnieuw zitten, door één niet gemaakt proefwerk. Tegen de tijd van de vakantie raakte ik zwanger. Ik besloot dat jaar thuis te blijven en het schooljaar daarop te beginnen met mbo op Bonaire.

Al van het begin wilde ik pedagoog of psycholoog worden, dus koos ik voor de opleiding Welzijn. In het begin was het gemakkelijk, want mijn vriend had nog geen werk en kon samen met mijn moeder voor mijn kind zorgen. In de eerste periode waren mijn cijfers hoog, waardoor ik samen met twee andere studenten de kans kreeg om 'traject' te doen (eerste en tweede klas tegelijkertijd). In de periode van traject doen moesten we stage lopen en de lessen van jaar één en twee volgen. Dat was een stressvolle periode, maar ook een periode waarin ik heel veel ervaringen heb opgedaan. Ik kreeg meer interesse om met kinderen, jongeren en volwassenen te werken. Door mijn stages bij Jong Bonaire, de FKPD en kinderdagverblijven merkte ik dat het leren en helpen van anderen iets heel leuk is, dat uit je hart moet komen. Door mijn ervaringen heb ik gekozen om te gaan helpen op de naschoolse opvang van het mbo. Daar heb ik het naar mijn zin met alle kinderen. Het is een baan die ik heel erg leuk vind.

Advies – Mijn advies voor de jongeren is dat het niet uitmaakt als er iets mis is gegaan in je levensplanning. Alles gebeurt met een reden. Het is belangrijk dat je doorzet en je school afrondt met een diploma. Tiernemoeder, je moet niet bang zijn om een tiernemoeder te zijn! Wees trots op jezelf en neem je kind als motivatie om nog harder te werken en te streven naar een betere toekomst voor jou en je kind.

Pa ami, Louella Anthony ta un sumo plaser di por ekspresá mi mes na boso di mi yu Shourëna Casseres. Mi ta un mama soltera ku a sa di guia mi yu riba e bon kaminda, apesar ku mayoria biaha bo ta haña kontra tiempo na kaminda. For di chikitu Shourëna ta un mucha hopi spiertu. Semper e tabata trata pa hasi tur su kosnan bon i ora ku tabata tin kos ku e no ta keda kla kuné e sa kunsumí su mes hopi. Na momentu ku mi purba yud'è e ta bisa mi ku esei no ta e manera ku el a siña. Despues di a bai HAVO i no a logra esaki el a bai MBO. Na MBO e ta bolbe muestra e interes i entusiasmo ku e tin pa siña. Durante di su promé aña di MBO nan a salta Shourëna di klas, e mester a hasi aña 1 i 2 den un aña eskolar. El a bringa masha duru i a logra bai klas 3. Mi ta hopi orguyoso di Shourëna pasombra e ta gusta e estudio aki masha hopi mes i ta duna tur ku tin pa kab'è. Apesar ku e ta mama di un yu e ta hasi tur posibel pa e hasi su trabounan di skol i tambe duna su yu tur e atenshon ku e mester. Mi ta mira ku den korto tempu Shourëna a haña hopi eksperensia ku awor e ta yudando na sentro di guia despues di skol i tambe traha partaim na un krèsh durante fakansi. Mayornan laga nos ban duna tur ku tin pa yuda nos yunan pa nan logra algu mañan ku Dios ke. Ni maske kiko ku e mucha hasi wak pa semper komo mayor bo sostené i gui'è riba e kaminda korekto.

"The New Bonairean Leaders" by Paulo Allee

As a child you always hear politicians, parents and teachers say, "Boso ta futuronan di mañan". Well tomorrow has come and we are ready to make it a reality!

Now the question is: Who are these young professionals? Who are these new Bonairean leaders?

The Beginning of a leader

Bonaire, Divers Paradise, world renowned for the pristine water and colorful sea life. A small and humble island that goes with the flow of the cool breeze of the ocean that makes you relax wherever you are.

Try explaining that to a couple of Dutch students who have no idea where Bonaire is and why I would even consider moving to Holland.

My name is Paulo Allee and I live a relaxed lifestyle on Bonaire and it's what I thought I was going to do until I became a young professional.

Do I miss my relaxed lifestyle? Hmmm, come to think about it, I don't. The moment I left Bonaire to further my studies I immediately realized how many opportunities exist on this beautiful island. I have had the opportunity to travel quite a bit and I have developed an extreme love for culture, photography and tourism.

I finished my last year at SGB with a presentation based on the tourism industry of Bonaire.

Since that day I have been fascinated over the fact that 80% of the income on Bonaire is due to the tourism industry directly or indirectly. So if 80% of the income is based on tourism, then there must be a lot of work in the sector!

My first contact with tourism was in the hospitality industry. I was 16 years old and I just finished school. I worked at an Italian restaurant and had a drive to succeed even though I couldn't even carry a tray full of glass in the beginning. The knowledge and skills I have acquired in such a short period of time, I owed to SBO Bonaire.

After SBO, I started with hospitality management in Curaçao, but after a while working and studying in the hotel industry I came to realize that tourism was my calling. So the moment I had to choose to do my internship, there was no other choice than the pillar of the tourism industry of Bonaire: Tourism Corporation Bonaire.

My internship there was the start of my career in tourism. There was so much to learn and so little time, but my brain was ready to absorb all that was needed to know.

As an Online and Product intern at the Tourism Corporation Bonaire I dealt a lot with social networks, platforms, companies and the cruise season organization.

It was for me an eye-opener to all the opportunities available on Bonaire in the tourism industry.

The industry is changing

The most important thing in the tourism industry is service and hospitality. And as technology that changes every day and becomes more modern and updated, so does the demand for service. Tourism is subject to and follows this transition everyday in order to keep ahead of the competition. It has to compete with different destinations and services offered from different companies around the world.

Nowadays social marketing is one of the biggest marketing technologies ever, because it combines all of the marketing strategies and possibilities together.

So if your mom tells you get off of Facebook because there is nothing you can learn from that, Tell her there is money to be made on Facebook. (just don't tell her I told you this.)

It's time for the new generation

What does the future hold for the new generation of young professionals?

The new generations of Bonaireans who are coming back to Bonaire are but a few, many of them who preferred living abroad have adjusted themselves to the life of scheduled appointments, traffic rush hour, exciting festivals and better salary. So why consider moving back to little, quiet, Bonaire?

The students from Bonaire, who go to study abroad for a higher education since this is not fully available on Bonaire, have the opportunity to open their eyes to see a bigger world compared to a small island in the Caribbean. This can be quite frightening if you have difficulty to adjust and be open for new things.

The possibilities of traveling and soaking up knowledge, culture and lifestyle is such an experience for a student who will meet new people and make new friends from different backgrounds.

Making these connections will sculpt a new mentality, much wiser and bolder.

Bonaire has gone through so many changes since we became a special municipality of the Netherlands, some good and some we still need to adapt ourselves to.

I do believe that good things come for those who wait, but in the mean while we still have to strive to move into the future, not forgetting about the past because it is filled with experiences and knowledge.

Politicians, directors and entrepreneurs are all willing to help the new generation, but only few are willing to take these young professionals under their wings and teach them the trade. The generation of today is full of new ideas and a fresh view of the world, they see things critically but are still able to act quickly. These few Bonaireans you have on Bonaire should be the pride and joy of Bonaire, because they are willing to strive for their island and community. Anything you throw against them they will overcome and make the best out of it.

As a young professional I work day and night, not only for the pay, but for the love of what I am doing. I wake up everyday thinking: "I have to get this done to the best of my ability". And in doing so I get that feeling of accomplishment and satisfaction that I did something great.

I firmly believe as Bob Marley said it: "The greatness of a man is not in how much wealth he acquires, but in his integrity and his ability to affect those around him positively".

So let's give our young professionals the opportunity to help pave way for the next generations to come.

Studiante awe, profeshonal mañan

Paulo Allee

DEELNEMENDE BEDRIJVEN:

MBO SGB
Brandweer Bonaire
Christelijke Hogeschool Ede
Web N.V.
Roa Caribisch Nederland
Fundashon Mariadal
Fundashon Rosa di Sharon
Fundashon Forma
NGO Platform Bonaire
Jacobs Architecten N.V.
Maduro & Curiel's Bank
Tempo Bonaire N.V.
FKPD
Hotelschool The Hague
Kustwacht Caribisch Nederland
RCN –Studiefinanciering
Bonhata/Bonaire Hotel

Openbaar Lichaam Bonaire
Buddy Dive Resort
Hogeschool Arnhem en Nijmegen
Koninklijke Mareschausee
Kooyman BV
Marchena Construction
Woodworkers/Silwoodwork
Privepro/Onderwijsinstituut
Selibon
St. Krusada
Telbo
St. Ta Mi Futuro
RCN
Tropical Car Care
Mangazina di Rei
Delta Security & Hospatality
Politie Caribisch Nederland
RK MTS Curacao
Unkobon

SPONSOREN:

WATER EN ENERGIEBEDRIJF
BONAIRE

10^e JAAR

STUDIE &
BEROEPEN
MARKT